

Onderzoek eigen bijdrage

Wet maatschappelijke ondersteuning

Ons kenmerk: 16.0005447
Datum: 21 juni 2016
Contactpersoon: H. Uneken / J. van Slooten
E-mail: sociaaldomein@regiogv.nl

INHOUD

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Achtergrond.....	4
1.3	Leeswijzer	5
2	Aanpak	6
2.1	Doel	6
2.2	Onderzoeksvragen	6
2.3	Aanpak.....	6
2.4	Verantwoording methode van onderzoek	7
3	Resultaten	8
3.1	Inning eigen bijdrage	8
3.2	Decentralisaties	10
3.3	Benchmark	11
3.4	Inwonerperspectief	11
4	Discussie.....	13
4.1	Gooi en Vechtstreek wijkt niet af van landelijk beeld.....	13
4.2	Hogere inkomens voelen de financiële gevolgen van decentralisatie	13
4.3	Inwoners hebben zorgen over twee doelgroepen.....	13
4.4	Aandacht voor informatievoorziening en maatwerk.....	14
	Bijlage 1 Motie onderzoek eigen bijdrage Wmo	15
	Bijlage 2 Overgang oud naar nieuw regime eigen bijdrage	16

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Op 24 februari 2016 heeft de gemeenteraad Hilversum de in bijlage 1 opgenomen motie "Onderzoek naar gevolgen eigen bijdrage Wmo" aangenomen. De gemeenten Blaricum, Eemnes, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren, Weesp en Wijdmeren (hierna de gemeenten) voeren sinds begin 2011 een gezamenlijk beleid op de inning van eigen bijdragen voor inwoners die gebruik maken van maatschappelijke ondersteuning. Gelet op het gezamenlijke beleid op de eigen bijdrage Wet maatschappelijke ondersteuning hebben de gemeenten afgesproken om de in Hilversum aangenomen motie voor alle regiogemeenten te onderzoeken.

1.2 Achtergrond

De Wet maatschappelijke ondersteuning biedt gemeenten de mogelijkheid om binnen de kaders van de wet een eigen bijdrage te innen. Deze kaders zijn opgenomen in artikel 2.1.4 Wet maatschappelijke ondersteuning kunnen grofweg als volgt worden geïd:

1. gemeenten mogen aan inwoners van 18 jaar en ouder een bijdrage vragen in de kosten van maatschappelijke ondersteuning;
2. de eigen bijdrage wordt afgestemd op het inkomen van de inwoner, waarbij het Rijk vanuit haar verantwoordelijkheid als koopkrachtbewaker richting gemeenten aangeeft wat minimaal en maximaal gevraagd mag worden aan een inwoner;
3. gemeenten mogen binnen de onder 2 genoemde kaders van het Rijk een eigen beleid voeren;
4. de eigen bijdrage mag nooit hoger zijn dan de kostprijs van de voorziening;
5. gemeenten zijn verplicht om de inning van de eigen bijdrage uit te laten voeren door het Centraal Administratie Kantoor.

De gemeenten hebben in 2011 voor alle toegestane maatwerkvoorzieningen een eigen bijdrage ingevoerd, gebaseerd op de kaders van het Rijk: de maximaal toegestane eigen bijdrage. De gemeenteraden hebben dit in 2011 vastgesteld en zagen destijds twee trends om een antwoord op te geven:

1. als gevolg van vergrijzing stijgen de uitgaven voor het in stand houden van maatschappelijke ondersteuning bij ongewijzigd beleid met 14%;
2. als gevolg van kortingen van het Rijk op de gemeentefonds uitkering Wet maatschappelijke ondersteuning dalen de inkomsten van de gemeenten substantieel.

De gemeenteraden gaven een antwoord op deze trends door voor alle maatwerkvoorzieningen de maximaal toegestane eigen bijdrage in te voeren. Met deze maatregelen verwachten de gemeenten twee effecten te realiseren, welke destijds zijn onderzocht en onderbouwd:

1. Financieringsverschuiving:
de verwachte groei in de inkomsten uit eigen bijdrage per inwoner is 12% ten opzichte van de situatie waarin geen eigen bijdrage wordt gevraagd.
2. Gedragseffect:
Het aantal verstrekkingen per 1.000 inwoner is gemiddeld 5% lager in vergelijking met gemeenten die geen eigen bijdrage vragen.

De financieringsverschuiving geeft aan dat inwoners zelf 12% meer bijdragen aan de vormgeving van de voorziening. Het gedragseffect geeft de verwachting aan dat een deel van de inwoners afziet van de voorziening en waarschijnlijk zelf op zoek gaat naar andere oplossingen in het eigen netwerk of de particuliere markt.

Met de decentralisatie van de begeleiding, dagbesteding, kortdurend verblijf en beschermd wonen zijn er nieuwe voorzieningen toegevoegd aan het gemeentelijk takenpakket. Voor het beschermd wonen geldt een apart eigen bijdrage regime waar alle gemeenten zich aan moeten houden. Voor de

inwoners die gebruik maken van de begeleiding, dagbesteding en kortdurend verblijf gold in 2015 een overgangsrecht, waardoor voor deze inwoners in 2015 de eigen bijdrage vergelijkbaar is met de eigen bijdrage voor decentralisatie in 2014.

In 2014 was de maximale kostprijs voor de begeleiding, dagbesteding en het kortdurend verblijf gezet op € 14,- per uur. De werkelijke kostprijs lag in 2014 gemiddeld rond de € 65,- per uur. Na beëindiging van het overgangsrecht vallen de inwoners die gebruik maken van begeleiding, dagbesteding en kortdurend verblijf onder het gemeentelijk eigen bijdrage regime, vastgelegd in de verordening maatschappelijke ondersteuning. Dit betekent dat de maximale eigen bijdrage gebaseerd is op de werkelijke kostprijs van de voorziening.

In verscheidene media zijn berichten verschenen over de verandering in de hoogte van de eigen bijdrage voor inwoners, waarvan het overgangsrecht is verlopen en die nog wel begeleiding, dagbesteding of kortdurend verblijf nodig hebben vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning. Onder andere deze berichtgeving is voor de gemeenten aanleiding geweest om de effecten van de eigen bijdrage te onderzoeken.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 Aanpak

Hoofdstuk 3 Resultaten

Hoofdstuk 4 Discussie

2 Aanpak

2.1 Doel

De gemeenten inzicht geven in de effecten van de eigen bijdrage.

2.2 Onderzoeksvragen

1. Geef inzicht in de eigen bijdrage die de gemeente heft en vergelijk deze met andere gemeenten
2. Doe onderzoek naar de mogelijke effecten van de hoogte van de eigen bijdrage op het gebruik van zorg en het effect daarvan op zorgmijdend gedrag van verschillende doelgroepen
3. Neem het subjectieve gevoel, rondom het betalen van eigen bijdrage, mee in het onderzoek
4. Betrek de Regio in het onderzoek

2.3 Aanpak

Onderstaand de gehanteerde aanpak.

Bronnenonderzoek

Gehanteerde bronnen:

1. Wet maatschappelijke ondersteuning 2015.
2. Uitvoeringsbesluit maatschappelijke ondersteuning 2015.
3. Nationale ombudsman, 2016, Onderzoek naar eigen bijdrage Wmo.
4. Regio Gooi en Vechtstreek, 2011, Onderzoek invoering eigen bijdrage Gooi en Vechtstreek.
5. Ombudsplein Gooi en Vechtstreek, Jaarverslag 2015.
6. Centraal Administratie Kantoor, Intern onderzoek hanteren één normtarief.
7. Centraal planbureau, 2008, Gedragseffect van eigen betalingen in de Zorgverzekeringswet.
8. Ape, 2016, Niet verzilverde zorg in de Bollenstreek.
9. Binnenlands bestuur artikelen over de gevolgen van de eigen bijdrage na de decentralisaties.

Analyse

De gemeenten hebben gebruik gemaakt van de data, zoals weergegeven op de wmo-monitor van het Centraal Administratie Kantoor. Deze data is verwerkt, zodat de gemeenten onderling kunnen worden gebenchmarkt. Het is binnen de wmo-monitor niet mogelijk om deze data te benchmarken met data van andere gemeenten.

Aanvullend hebben gemeenten het Centraal Administratie Kantoor verzocht om data aan te leveren die niet in de wmo-monitor zit. De volgende vragen zijn voorgelegd aan het Centraal Administratie Kantoor:

1. Landelijk beeld van gemeenten dat:
 - a. de maximaal toegestane eigen bijdrage hanteert;
 - b. een eigen (afwijkend) beleid hanteert met een verdeling van gemeenten dat a) de maximale periode bijdrage verlaagd, b) de inkomensgrens bijstelt en c) het marginaal tarief verlaagd;
2. Een verdeling van de huishouden over inkomensgroepen voor de eigen bijdrage bij begeleiding, dagbesteding en kortdurend verblijf.
3. Een landelijk en regionaal beeld dat inwoners met overgangsrecht voor begeleiding, dagbesteding en kortdurend verblijf afzien van ondersteuning als gevolg van een te hoge eigen bijdrage factuur.

Interviews / groepsgesprekken

De gemeenten hebben met vertegenwoordigers van inwoners via Samenkracht (voor zomer 2016) en de focusgroepen geestelijke gezondheidszorg en verstandelijk gehandicapten (voor zomer 2016) gesproken over de impact van de eigen bijdrage bij begeleiding, dagbesteding en kortdurend verblijf.
Samenwerking uitvoeringsdiensten sociaal domein

De gemeenten hebben met de uitvoeringsdiensten bekeken of het mogelijk is om te achterhalen of inwoners afzien van hun aanvraag / herindicatie als gevolg van het verlopen van het overgangsrecht voor begeleiding, dagbesteding en kortdurend verblijf.

2.4 Verantwoording methode van onderzoek

Het is bijzonder lastig gebleken om een goed kwantitatief beeld te krijgen van de effecten van de eigen bijdrage. Dit heeft alles te maken met de complexiteit van de administratie van de eigen bijdrage. Gemeenten vervullen zelf een beperkte rol bij de inning van de eigen bijdrage en beschikken daarom niet zelf over de data. Aanbieders zijn verantwoordelijk voor de landelijke aanlevering van gegevens bij het Centraal Administratie Kantoor. Het Centraal Administratie Kantoor kan deze gegevens op een macro niveau beschikbaar stellen aan de gemeenten, waardoor het lastig is om echt in de diepte inzicht te krijgen in de effecten van de eigen bijdrage. Tevens registreert geen van de partijen of inwoners afzien van zorg of minder zorg afnemen als gevolg van een hogere eigen bijdrage.

De gemeenten hebben ingezet om zoveel mogelijk kwantitatieve data op tafel te krijgen. Vervolgens zijn de gemeenten in gesprek gegaan met (vertegenwoordigers van) inwoners en bijzondere doelgroepen. De volgende stap is om inwoners die gebruik maken van begeleiding, dagbesteding en kortdurend verblijf gericht te bevragen via de monitor sociaal domein. De Regio heeft deze stap nog niet uitgevoerd, omdat zij tijdrovend is en de verwachte opbrengst van deze stap mogelijk beperkt is. De verwachting is dat de respons laag zal zijn en dat het een niet-representatief beeld omhoog haalt, omdat je alleen inwoners bevroegd die zorg afnemen. Het is heel lastig om de inwoners te vinden die afzien van zorg als gevolg van een te hoge eigen bijdrage.

Naar het oordeel van de gemeenten is er met alle landelijke rapporten, de data-analyse en het Centraal Administratie Kantoor en de gesprekken met Samenkracht en de focusgroepen voldoende beeld om de onderzoeksvragen te beantwoorden.

3 Resultaten

3.1 Inning eigen bijdrage

Ieder jaar stelt het Rijk de standaard parameters voor de inning van eigen bijdrage vast. Aan de hand van deze parameters berekent het Centraal Administratie Kantoor de eigen bijdrage. De gemeente mag de parameters aanpassen. Aanpassing van de wettelijke parameters mag alleen tot een lagere bijdrage leiden en niet tot een hogere. De gemeente mag onderstaande parameters aanpassen.

1. De maximale periodebijdrage kan worden verlaagd
Op het moment dat de maximale periodebijdrage wordt verlaagd, betekent dit dat klanten met een inkomen tot de gestelde inkomensgrens deze lagere EB betalen.
2. De inkomensgrens mag hoger worden vastgesteld
Dit heeft als gevolg dat het marginaal tarief pas bij een hoger inkomen van toepassing wordt. Mensen tot deze inkomensgrens betalen dan de laagste maximale periodebijdrage.
3. Het marginaal tarief kan worden verlaagd
Met het marginaal tarief wordt de steilheid van opbouw bepaald waarmee de eigen bijdrage stijgt in het inkomensafhankelijke deel van de eigen bijdrage. Wordt dit percentage naar beneden aangepast? Dan stijgt de eigen bijdrage minder hard vanaf de maximale periode bijdrage.
4. Aanpassen uurtarieven
Naast het aanpassen van de parameters, kan de gemeente ook besluiten om de uurtarieven voor de berekening van de eigen bijdrage lager vast te stellen dan de kostprijs die door gemeenten met de zorgaanbieders is afgesproken. Wanneer de kostprijs bijvoorbeeld € 60,- is voor een uur begeleiding, kan de gemeente ervoor kiezen om slechts € 30,- te laten doorberekenen in de eigen bijdrage aan de klant.

De gemeenten Gooi en Vechtstreek hanteren de standaard parameters van het Rijk en wijken niet af van de wettelijke kaders. Dit betekent dat de gemeenten voor alle wettelijke toegestane maatwerkvoorzieningen maatschappelijke ondersteuning de maximale toegestane eigen bijdrage vragen aan inwoners.

De gemeenten en het Rijk onderscheiden vier typen huishoudens om de hoogte van de eigen bijdrage te berekenen:

1. Eenpersoons huishouden, niet pensioengerechtigd (licht blauwe lijn in figuur 1)
 - a. Minimale eigen bijdrage voor inkomens onder € 22.331,- bedraagt € 19,40
 - b. Startpunt inkomensafhankelijk bijdrage: € 22.331,-
 - c. Maximale eigen bijdrage: kostprijs van de voorziening
2. Eenpersoons huishouden, pensioengerechtigd (donker blauwe lijn in figuur 1)
 - a. Minimale eigen bijdrage voor inkomens onder € 19.634,- bedraagt € 19,40
 - b. Startpunt inkomensafhankelijk bijdrage: € 19.634,-
 - c. Maximale eigen bijdrage: kostprijs van de voorziening
3. Meerpersoons huishouden, niet pensioengerechtigd (roze lijn in figuur 1)
 - a. Minimale eigen bijdrage voor inkomens onder € 27.917,- bedraagt € 27,60
 - b. Startpunt inkomensafhankelijk bijdrage: € 27.917,-
 - c. Maximale eigen bijdrage: kostprijs van de voorziening
4. Meerpersoons huishouden, pensioengerechtigd (groene lijn in figuur 1)

- Minimale eigen bijdrage voor inkomens onder € 23.046,- bedraagt € 27,60
- Startpunt inkomensafhankelijk bijdrage: € 23.046,-
- Maximale eigen bijdrage: kostprijs van de voorziening

Figuur 1 laat voor inkomensgroepen zien hoe de inning van de eigen bijdrage verloopt volgens de door de gemeenten gehanteerde parameters.

Figuur 1

Maximale bijdrage per inkomensgroep per maand

De lijnen in figuur 1 zijn geen doorlopende lijnen. Zij stoppen bij de kostprijs van de voorziening. Als een inwoner 2 uur hulp bij het huishouden á € 23,- per week afneemt, dan bedraagt de maximale bijdrage voor de inwoner per vier weken (maand): € 184,-.

Tabel 1 bevat een overzicht van de door de gemeenten geïnde eigen bijdrage maatschappelijke ondersteuning 2015, afgezet tegen de omvang van de integratie-uitkering Wmo en huishoudelijke verzorging in het Gemeentefonds.

Tabel 1

Geïnde eigen bijdrage 2015, afgezet tegen de omvang van het Gemeentefonds Wmo

	Geïnde eigen bijdrage 2015	Uitkering Wmo/HV Gemeentefonds '15	EB / Gemeentefonds Wmo
Blaricum	159.000	1.518.000	10%
Eemnes	123.000	1.262.000	10%
Gooise meren	1.178.000	9.946.000	12%
Hilversum	2.441.000	18.843.000	13%
Huizen	640.000	8.822.000	7%
Laren	128.000	2.031.000	6%
Weesp	272.000	3.857.000	7%
Wijdmeren	463.000	3.818.000	12%
Regio	5.283.000	48.834.000	11%

Uit tabel 1 blijkt dat de eigen bijdrage 11% van de totale inkomsten voor maatschappelijke ondersteuning bedraagt. Dit betekent dat een substantieel deel van de gemeentelijke uitgaven aan maatschappelijke ondersteuning gedekt wordt uit inkomsten uit eigen bijdragen. Tevens laat figuur 1 zien dat er geen hele grote verschillen zijn in de omvang van de geïnde eigen bijdrage tussen de gemeenten.

Tabel 2 bevat een overzicht van de inkomensverdeling afgezet tegen de opgelegde eigen bijdrage. Het is goed om hierbij aan te tekenen dat de eigen bijdrage die is opgelegd is afgezet tegen de inkomensgroep. Om tabel 1 goed te lezen is het van belang in acht te nemen dat hogere inkomens een hogere eigen bijdrage betalen. Het is niet bekend hoeveel huishoudens in elke inkomensgroep zitten. Dit wordt nog uitgezocht door het Centraal Administratie Kantoor. Omdat hoge inkomens een hoge eigen bijdrage betalen, is de verwachting dat er absoluut weinig hoge inkomens in de totale populatie zitten. Immers elk huishouden draagt een substantieel deel bij aan de voorziening.

Tabel 2

Verdeling opgelegde eigen bijdrage per inkomensgroep

	Blaricum	Eemnes	Gooise meren	Hilversum	Huizen	Laren	Weesp	Wijdmeren	Regio
0 - 15.000	8%	7%	7%	11%	13%	8%	11%	7%	9%
15.000-20.000	9%	10%	10%	15%	14%	8%	15%	11%	11%
20.000-25.000	9%	11%	12%	16%	19%	7%	15%	14%	13%
25.000-30.000	12%	19%	11%	14%	16%	7%	12%	15%	13%
30.000-35.000	10%	13%	9%	12%	10%	5%	9%	14%	10%
35.000-40.000	14%	11%	10%	8%	8%	2%	7%	10%	9%
40.000-45.000	6%	9%	5%	4%	5%	8%	5%	7%	6%
45.000-50.000	5%	8%	7%	7%	4%	7%	6%	2%	6%
Vanaf 50.000	29%	12%	27%	13%	11%	48%	21%	21%	23%

Tabel 2 laat zien dat 56% van de opgelegde eigen bijdrage wordt opgelegd bij inkomens onder de €35.000,-. Zoals uit figuur 1 blijkt betalen deze inkomensgroepen niet de maximale eigen bijdrage, maar een eigen bijdrage die afgestemd wordt op de draagkracht van de inwoner. De 44% opgelegde eigen bijdrage bij inkomens hoger dan €35.000,- dragen substantieel bij aan de kostprijs van de voorziening. Ook valt in tabel 2 op dat de verschillen tussen de gemeenten beperkt zijn.

3.2 Decentralisaties

Vanaf 1 januari 2015 zijn de begeleiding, dagbesteding en het kortdurend verblijf ondergebracht in de Wet maatschappelijke ondersteuning. De meeste inwoners hadden voor heel 2015 een overgangsrecht en vielen daarmee onder het oude AWBZ eigen bijdrage regime. In dit regime werd niet de kostprijs van de voorziening als grens gehanteerd, maar werd voor alle voorzieningen uitgegaan van een vast normbedrag van € 14,- per uur/etmaal/dagdeel.

Na afloop van het overgangsrecht vallen deze inwoners onder het normale eigen bijdrage regime van de gemeenten. De verhoging van deze parameter heeft geen effect voor inwoners met een inkomen tot € 25.000 euro per jaar. Vanaf een inkomen van € 30.000,- ontstaat er wel een effect. Dit effect loopt geleidelijk op, naar gelang het inkomen oploopt. In figuur 1 kunt u het verloop van de maximale eigen bijdrage zien.

Een voorbeeld. Een inwoner met overgangsrecht neemt 2 uur begeleiding per week af. Onder het overgangsrecht betaalde deze inwoner een maximale maandbijdrage van € 112,- per maand. Na afloop van het overgangsrecht betaalt deze inwoner de maximale kostprijs van de begeleiding (gemiddeld € 60,- per uur) en daarmee een maximale maandbijdrage van € 480,- per maand. In figuur 1 kunt u zien welke inkomens deze maximale maandbijdrage moeten betalen door een horizontale lijn te trekken van € 480,- loodrecht op de verticale as. Voor niet pensioengerechtigde eenpersoons huishoudens betekent dat zij inkomen van ongeveer € 55.000,- per jaar hebben.

In tabel 3 is het verschil in eigen bijdrage **per jaar** weergegeven voor verschillende gezinssamenstellingen tussen de bijdrage 2014 en het tarief van gemeenten van € 50,72 bij 2 uur begeleiding individueel Wmo 2015. Concreet betekent het bijvoorbeeld dat een eenpersoonshuishouden die de pensioengerechtigde leeftijd nog niet heeft bereikt en een inkomen

heeft van € 35.000,- voor 2 uur begeleiding in 2015 een eigen bijdrage moet betalen die € 675,75 per jaar hoger is. In bijlage 2 het hele overzicht.

Tabel 3

Verandering in eigen bijdrage **per jaar** tussen oud en nieuw regime

Gezinssamenstelling	Vershil bij inkomen 30.000	Vershil bij inkomen 35.000
1. eenpersoons, niet pensioengerechtigd	-	696,55
2. eenpersoons, pensioengerechtigd	801,10	1.551,10
Gezinssamenstelling	Vershil bij inkomen 35.000	Vershil bij inkomen 40.000
3. meerpersoons, niet pensioengerechtigd	-	715,25
4. meerpersoons, pensioengerechtigd	695,90	1.445,90

Het is goed bij deze cijfers te vermelden dat de gemeenten met hun eigen bijdrage beleid voldoen aan de landelijke kaders. Het Rijk is verantwoordelijk voor het bewaken van de draagkracht en daarmee koopkracht van inwoners en geeft invulling aan deze verantwoordelijkheid door de kaders van de regeling te bepalen. Met andere woorden volgens het Rijk kunnen de inwoners de eigen bijdrage financieel dragen. Wel kan geconstateerd worden dat vooral voor de hogere inkomensgroepen (vanaf € 45.000,-) de impact van de overgang financieel gezien groot is gebleken.

De gemeentelijke uitvoeringsdiensten onderzoeken voor het aflopen van het overgangsrecht in hoeverre ondersteuning na afloop van het overgangsrecht nodig is. Hierbij onderzoeken de gemeentelijke uitvoeringsdiensten ook de verwachte nieuwe hoogte van de eigen bijdrage en communiceren daarover met de inwoner. Er zijn per uitvoeringsdienst enkele (één of twee) gevallen van inwoners met overgangsrecht voor begeleiding, dagbesteding en/of kortdurend verblijf die aangegeven hebben te stoppen als gevolg van de verwachte nieuwe eigen bijdrage. Bij deze inwoners past de gemeentelijke uitvoeringsdienst individueel maatwerk toe om te komen tot passende oplossingen. Bijvoorbeeld door het toepassen van de hardheidsclausule.

De samenwerkende gemeenten in de Bollenstreek hebben onafhankelijk onderzoek laten doen naar de redenen waarom inwoners minder maatschappelijke ondersteuning afnamen ten opzichte van voorgaande jaren. De gemeenten in de Bollenstreek hanteren net als de gemeenten in Gooi en Vechtstreek de maximale toegestane eigen bijdrage. Dit onderzoek concludeert dat 2% van de inwoners die afzien van zorg, dit doen vanwege een te hoge eigen bijdrage. Dit is een beperkt aantal.

3.3 Benchmark

De gemeenten in Gooi en Vechtstreek zijn onderling te vergelijken in de voorgaande paragraaf. Helaas zijn de landelijke benchmark gegevens van het Centraal Administratie Kantoor beperkt. Op dit moment is bekend dat landelijk 25 van de 390 gemeenten werken met aangepaste parameters. Dit betekent dat 365 gemeenten de landelijke parameters hanteren. Van de 25 gemeenten met afwijkende parameters is niet bekend op welke wijze¹ de parameters zijn aangepast. Er zijn landelijk 26 gemeenten die naast het eigen bijdrage beleid een aanvullend minima beleid hanteren om de lage inkomensgroepen te ontzien.

3.4 Inwonerperspectief

Tijdens de Samenkracht bijeenkomsten (vertegenwoordiging van inwoners) en de regionale focusgroepen geestelijke gezondheidszorg en verstandelijk beperkten (inwoners die gebruik maken

¹ Mogelijkheden: verlaging periodebijdrage, afwijkende inkomensgrenzen, afwijkend marginaal tarief of afwijkend normtarief.

van zorg en ondersteuning) is het eigen bijdrage beleid voor de voorzieningen begeleiding, dagbesteding en kortdurend verblijf meerdere malen besproken.

Uit deze gesprekken komt het beeld naar voren dat de meeste betrokken inwoners met een vraag een laag inkomen hebben en dat de impact van de overgang voor deze groep inwoners beperkt is, omdat deze inwoners met een vraag zowel in het oude als in het nieuwe regime de minimale eigen bijdrage betalen. Er zijn twee groepen die aandacht verdienen bij het eigen bijdrage beleid:

1. inwoners met geestelijke beperkingen die vanwege te hoge eigen bijdrage in de Wmo en eigen risico in de Zorgverzekeringswet noodzakelijke geestelijke gezondheidszorg mijden;
2. inwoners met niet aangeboren hersenletsel die voorheen inkomen uit werk hadden en nu een Wia- of Wajong-uitkering ontvangen van het UWV hebben zowel in de Wmo als in de Zorgverzekeringswet te maken met het principe van "net buiten de boot vallen", omdat de uitkering vaak net te hoog is om gebruik te kunnen maken van alle inkomensregelingen.

Bij deze eerste groep dient vermeld te worden dat voor deze inwoners de situatie voor 1 januari 2015 en na 1 januari 2015 beperkt is gewijzigd. De gesignaleerde problematiek speelt waarschijnlijk langere tijd en is niet zozeer het gevolg van de decentralisaties. Voor de tweede groep heeft de overgang van het normatief van € 14,- in het oude regime naar de kostprijs in het nieuwe regime waarschijnlijk wel impact gehad.

Een groep die niet vanuit het inwonerperspectief onder de aandacht is gebracht, maar waarvan landelijk het vermoeden bestaat dat er ook bij hen een behoorlijke impact is door de decentralisaties zijn ouderen die gebruik maken van begeleiding, dagbesteding of kortdurend verblijf en beschikken over inkomen (uit vermogen). Uit bijlage 2 blijkt ook dat voor deze specifieke groep de jaarlijkse eigen bijdrage fors omhoog kan gaan als gevolg van de decentralisaties.

Aanvullend laat het onderzoek van de nationale ombudsman en het jaarverslag van het ombudsplein Gooi en Vechtstreek zien dat vooral de informatievoorziening aan de inwoner over de te verwachten eigen bijdrage kan verbeteren. Door goede informatievoorzieningen kunnen gemeenten inwoners in staat stellen om zelf keuzes te maken. Nu ervaren inwoners nog te vaak dat zij verrast worden door de hoogte van de eigen bijdrage factuur van het Centraal Administratie Kantoor. De gemeenten zijn al volop aan de slag met het uitvoeren van de aanbevelingen van de nationale ombudsman in de gemeentelijke uitvoeringsdiensten. Een goede informatievoorziening is een aandachtspunt die vanuit Samenkracht voortdurend onder de aandacht wordt gebracht door (de vertegenwoordigers van) inwoners.

4 Discussie

1. Geef inzicht in de eigen bijdrage die de gemeente heft en vergelijk deze met andere gemeenten
2. Doe onderzoek naar de mogelijke effecten van de hoogte van de eigen bijdrage op het gebruik van zorg en het effect daarvan op zorgmijndend gedrag van verschillende doelgroepen

4.1 Gooi en Vechtstreek wijkt niet af van landelijk beeld

Dit rapport heeft inzicht gegeven in de eigen bijdrage die de gemeenten heffen in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning. 365 van de 390 gemeenten hanteren een vergelijkbaar eigen bijdrage beleid. Helaas is er geen inzicht in het afwijkende beleid van de 25 gemeenten.

4.2 Hogere inkomens voelen de financiële gevolgen van decentralisatie

Tevens blijkt dat de eigen bijdrage impact van de decentralisaties voor een grote groep van inwoners beperkt is, omdat een groot deel van de inwoners die gebruik maken van begeleiding, dagbesteding en kortdurend verblijf een modaal of lager inkomen hebben. Een groot deel van deze groep betaalt de minimale eigen bijdrage of een beperkte verhoging ten opzichte van de situatie voor 1 januari 2015. De financiële impact voor de hogere inkomens (vanaf € 40.000,-) is substantieel te noemen, omdat de gemeenten overgaan van een normtarief van € 14,- per uur in de oude situatie naar een maximale eigen bijdragen gebaseerd op draagkracht en de kostprijs van de voorziening.

Uit onderzoek in de Bollenstreek blijkt dat 2% van de doelgroep die afziet van ondersteuning vanuit de Wmo, de eigen bijdrage de aanleiding is om af te zien van de ondersteuning. Tevens is het van belang te vermelden dat gemeenten in het kader van de decentralisaties worden geacht te bezuinigen op de uitgaven en de inwoners naar vermogen bij te laten dragen aan de vormgeving van de maatschappelijke ondersteuning. Een bijdrage in de kosten van de ondersteuning kan daartoe gerekend worden en was in 2011 één van de redenen voor de gemeenteraden Gooi en Vechtstreek om de eigen bijdrage in te voeren.

Gemeenteraden hebben beleidsvrijheid om binnen de kaders van het Rijk invulling te geven aan het eigen bijdrage beleid. Hierbij hebben de gemeenteraden aan de ene kant de verantwoordelijkheid om de ondersteuning vorm te geven binnen het daarvoor beschikbare budget. Aan de andere kant hebben de gemeenten de verantwoordelijkheid om te zorgen dat inwoners de ondersteuning ontvangen die nodig is om zelfredzaam te zijn. Het Rijk is eindverantwoordelijk om de koopkracht en draagkracht van de verschillende inkomensgroepen te bewaken in het kader van de inning van eigen bijdragen. In haar beleid stimuleert het Rijk gemeenten om inwoners zoveel als mogelijk bij te laten dragen aan de maatschappelijke ondersteuning. De huidige hoogte van de integratie-uitkering voor de hulp bij het huishouden is hiervan het voorbeeld. Deze voorziening is voor de gemeenten, ondanks de maximale eigen bijdrage, moeilijk te bekostigen vanuit uitsluitend de integratie-uitkering voor de hulp bij het huishouden.

Het Rijk heeft eind 2015 het Centraal Bureau voor de Statistiek opdracht gegeven om het verschil in de hoogte van de eigen bijdragen voor inwoners met overgangsrecht te onderzoeken. De verwachting is dat dit onderzoek in de herfst van 2016 openbaar wordt. Het is de gemeenten aan te bevelen de uitkomsten van dit onderzoek af te wachten.

4.3 Inwoners hebben zorgen over twee doelgroepen

Inwoners maken zich zorgen over twee doelgroepen: inwoners die gebruik maken van geestelijke gezondheidszorg en inwoners met niet aangeboren hersenletsel. Voor inwoners die gebruik maken van geestelijke gezondheidszorg zijn de door inwoners geuite zorgen niet of beperkt beïnvloed door de decentralisaties. De geuite zorgen waren er ook al voor de decentralisaties en hebben vooral te maken met de kwetsbare (financiële) positie van deze inwoners. Het is de vraag of er voor de

gemeenten voldoende aanleiding is om hun eigen bijdrage beleid aan te passen op basis van de geuite zorgen. Hierbij tekent de Regio aan dat het niet gewenst en mogelijk zelfs niet mogelijk is om specifieke inwonersgroepen op basis van beperkingen uit te zonderen in het eigen bijdrage beleid. Uitvoeringstechnisch liggen hier de nodige uitdagingen en maatschappelijk betekent dit exclusie van een groep op basis van beperkingen, terwijl inclusie juist de centrale gedachte van de Wmo is.

Inwoners met niet aangeboren hersenletsel ontvingen voor het hersenletsel inkomen uit werk en ontvangen als gevolg van het hersenletsel vaak inkomen uit de Wia of de Wajong. Inwoners signaleren dat deze groep zowel in de Wmo als in de Zorgverzekeringswet te maken met het principe van "net buiten de boot vallen", omdat de uitkering vaak net te hoog is om gebruik te kunnen maken van alle inkomensregelingen. De vraag is wel of dit probleem opgepakt moet worden in het eigen bijdrage beleid. Ook hier speelt de spanning tussen ex- en inclusie en de beperkte uitvoerbaarheid een belangrijke rol in de afweging voor gemeenten. De gemeenten zouden eerder in de bijzondere inkomensregelingen mogelijk aan de geuite zorgen voor deze doelgroep tegemoet kunnen komen.

4.4 Aandacht voor informatievoorziening en maatwerk

Door goede informatievoorzieningen kunnen gemeenten inwoners in staat stellen om zelf keuzes te maken. Nu ervaren inwoners nog te vaak dat zij verrast worden door de hoogte van de eigen bijdrage factuur van het Centraal Administratie Kantoor. De gemeenten zijn al volop aan de slag met het uitvoeren van de aanbevelingen van de nationale ombudsman in de gemeentelijke uitvoeringsdiensten. Een goede informatievoorziening is een aandachtspunt die vanuit Samenkracht voortdurend onder de aandacht wordt gebracht door de vertegenwoordigers van inwoners en inwoners met een vraag.

Tot slot is het belangrijk te vermelden dat de gemeenten Gooi en Vechtstreek altijd maatwerk toepassen voor inwoners in de gemeentelijke uitvoeringsdiensten. Dit geldt voor de informatievoorziening en ook voor de situaties waarin het gemeentelijk eigen bijdrage beleid belemmerend kan werken voor de zelfredzaamheid van een inwoner. De gemeenten kan in samenwerking met het Centraal Administratie Kantoor altijd besluiten om af te wijken van het eigen bijdrage beleid. Maatwerk is het uitgangspunt van de Wmo dat de gemeenten in Gooi en Vechtstreek in hun uitvoering voorop hebben staan.

Bijlage 1 Motie onderzoek eigen bijdrage Wmo

ChristenUnie

Motie CU/ CDA HILVERSUM DD.: 24 februari 2016

Nummer

Onderwerp: Onderzoek naar gevolgen Eigen Bijdrage WMO

De raad van de gemeente Hilversum, in vergadering bijeen op 24 februari 2016,

Overwegende dat:

- uit onderzoek van het Ieder(in) en het Binnenlands Bestuur blijkt dat door het innen van een eigen bijdrage 25% van de mensen zorg mijdt;
- De gevolgen van zorgmijding kunnen leiden tot isolement, opname en hogere zorgkosten;
- Dit in strijd is met de bedoeling van de nieuwe WMO;

Constaterende dat:

- "De vraag van de inwoner centraal staat";
- Het goed is om het beleid te benchmarken met andere gemeenten;
- Inzicht in het huidige beleid zorgt voor goede sturingsinformatie;
- Het belangrijk is dat iedereen mee kan doen in onze samenleving;
- In de regio Gooi en Vechtstreek hetzelfde beleid wordt gevoerd

Draagt het college op:

- Financieel inzicht te geven in de eigen bijdrage die onze gemeente heft en deze te vergelijken in een benchmark met andere gemeenten;
- Een onderzoek te doen naar de mogelijke effecten van de hoogte van de eigen bijdrage op het gebruik van zorg en het effect daarvan op zorgmijdend gedrag van de verschillende doelgroepen;
- Het subjectieve gevoel, rondom het betalen van eigen bijdrage, voor zover mogelijk mee te nemen in het onderzoek;
- De regio te betrekken bij dit onderzoek;
- De uitkomsten voor de zomer van 2016 schriftelijk te delen met de gemeenteraad.

en gaat over tot de orde van de dag.

CDA
Gerben van Voorden

ChristenUnie
Aafke Vreugdenhil

Bijlage 2 Overgang oud naar nieuw regime eigen bijdrage

De onderstaande tabellen laat het verschil in de periode bijdrage zien bij 2 uur Begeleiding individueel Wmo 2015 (02100) per week zien. Het berekende verschil is tussen de bijdrage 2015 landelijk en die van gemeenten.

1. eenpersoonshuishouden, pensioengerechtigde leeftijd nog niet bereikt

Bijdrage plichtig inkomen 2013	30.000	35.000	40.000	45.000
Bijdrage 2014	107,89	112,00	112,00	112,00
Bijdrage 2015 gemeenten	107,89	165,58	223,27	280,97
Bijdrage 2015 landelijk	107,89	113,60	113,60	113,60
Verschil per periode	-	51,98	109,67	167,37
Verschil per jaar	-	675,75	1.425,75	2.175,75

2. eenpersoonshuishouden, pensioengerechtigde leeftijd wel bereikt

Bijdrage plichtig inkomen 2013	25.000	30.000	35.000	40.000
Bijdrage 2014	112,00	112,00	112,00	112,00
Bijdrage 2015 gemeenten	115,93	173,62	231,32	289,01
Bijdrage 2015 landelijk	113,60	113,60	113,60	113,60
Verschil per periode	2,33	60,02	117,72	175,41
Verschil per jaar	30,30	780,30	1.530,30	2.280,30

3. meerpersoonshuishouden, pensioengerechtigde leeftijd nog niet bereikt

Bijdrage plichtig inkomen 2013	35.000	40.000	45.000	50.000
Bijdrage 2014	109,33	112,00	112,00	112,00
Bijdrage 2015 gemeenten	109,33	167,02	224,71	282,40
Bijdrage 2015 landelijk	109,33	113,60	113,60	113,60
Verschil per periode	-	53,42	111,11	168,80
Verschil per jaar	-	694,45	1.444,45	2.194,45

4. meerpersoonshuishouden, pensioengerechtigde leeftijd wel bereikt

Bijdrage plichtig inkomen 2013	35.000	40.000	45.000	50.000
Bijdrage 2014	112,00	112,00	112,00	112,00
Bijdrage 2015 gemeenten	165,53	223,22	280,92	338,61
Bijdrage 2015 landelijk	113,60	113,60	113,60	113,60
Verschil per periode	51,93	109,62	167,32	225,01
Verschil per jaar	675,10	1.425,10	2.175,10	2.925,10

De onderstaande tabellen laat het verschil in de periode bijdrage zien bij 4 dagdelen Dagactiviteit Wmo 2015 + Module specialistische ondersteuning (07103) per week zien. Het berekende verschil is tussen de bijdrage 2015 landelijk en die van gemeenten.

1. eenpersoonshuishouden, pensioengerechtigde leeftijd nog niet bereikt

Bijdrage plichtig inkomen 2013	40.000	45.000	50.000	55.000
Bijdrage 2014	223,27	224,00	224,00	224,00
Bijdrage 2015 gemeenten	223,27	280,97	338,66	396,35
Bijdrage 2015 landelijk	223,27	227,20	227,20	227,20
Verschil per periode	-	53,77	111,46	169,15
Verschil per jaar	-	698,95	1.448,95	2.198,95

2. eenpersoons huishouden, pensioengerechtigde leeftijd wel bereikt

Bijdrage plichtig inkomen 2013	35.000	40.000	45.000	50.000
Bijdrage 2014	224,00	224,00	224,00	224,00
Bijdrage 2015 gemeenten	231,33	289,02	346,71	404,40
Bijdrage 2015 landelijk	227,20	227,20	227,20	227,20
Verschil per periode	4,13	61,82	119,51	177,20
Verschil per jaar	53,65	803,65	1.553,65	2.303,65

3. meerpersoonshuishouden, pensioengerechtigde leeftijd nog niet bereikt

Bijdrage plichtig inkomen 2013	45.000	50.000	55.000	60.000
Bijdrage 2014	224,00	224,00	224,00	224,00
Bijdrage 2015 gemeenten	224,67	282,35	340,03	397,71
Bijdrage 2015 landelijk	224,67	224,67	224,67	224,67
Verschil per periode	-	57,68	115,36	173,04
Verschil per jaar	-	749,79	1.499,64	2.249,49

4. meerpersoonshuishouden, pensioengerechtigde leeftijd wel bereikt

Bijdrage plichtig inkomen 2013	40.000	45.000	50.000	55.000
Bijdrage 2014	223,19	224,00	224,00	224,00
Bijdrage 2015 gemeenten	223,19	280,87	338,55	396,23
Bijdrage 2015 landelijk	223,19	224,67	224,67	224,67
Verschil per periode	-	56,20	113,88	171,56
Verschil per jaar	-	730,59	1.480,44	2.230,29